

Porsemosen, april 2023 (rørhøg, foto: Steen Højmark-Jensen).

Naturovervågning i Porsemosen

Ynglende fugle 2023

Egedal og Høje-Taastrup Kommuner

22-11-2023

Naturovervågning i Porsemosen

Ynglende fugle 2023

Egedal og Høje-Taastrup Kommuner

22-november-2023

Kunder	Egedal Kommune Center for Teknik og Miljø Dronning Dagmars Vej 200 3650 Ølstykke	Høje-Taastrup Kommune Teknik- og Miljøcentret, Natur og Miljøafsnittet Bygaden 2 2630 Taastrup
	<u>Att. Kate Holmstrand & Nadia Oftebro-Pauck</u>	<u>Att. Henriette Voigt</u>
Rådgiver	WSP Danmark A/S Linnés Allé 2 2630 Taastrup	
Projektnumre	22003770 & 22003771	
Dokument ID	Ynglende fugle i Porsemosen 2023	
Udarbejdet af	Erik Mandrup Jacobsen	
Projektleder	Erik Mandrup Jacobsen	
Kvalitetssikret af	Anke Struve Olsson	
Godkendt af	Lea Bjerre Schmidt	
Version	01	
Udgivet	22-november-2023	

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4
1.1	Beliggenhed m.m.	5
1.2	Porsemosens natur	7
2.	Metode	14
3.	Resultater 2023	15
3.1	Lappedykkere	17
3.2	Hejrer, svaner, ænder og gæs	17
3.3	Rovfugle	20
3.4	Vandhøns	22
3.5	Vadefugle	23
3.6	Spurvefugle	25
3.7	Andre ynglefugle 2023	30
3.8	Bemærkelsesværdige observationer i 2023	30
4.	Konklusioner 2023	34
5.	Referencer	36

1. Indledning

Egedal og Høje-Taastrup Kommuner fik i foråret og sommeren 2023 foretaget en optælling af ynglende fugle i Porsemosen vest for København.

Porsemosen er et betydningsfuldt kerneområde for dyr og planter og er desuden et vigtigt landskabeligt forbindelsesled til andre af regionens grønne områder.

Fugletællingerne i Porsemosen har en lang historie. Tællingerne blev i perioden 1981-1989 varetaget af Hovedstadsrådet. Mellem 1989 og 2006 blev naturovervågningen i Porsemosen fulgt op i regi af Københavns Amt, og siden 2007 har overvågningen været udført som et samarbejde mellem Egedal og Høje-Taastrup Kommuner.

Når der foretages regelmæssige optællinger af ynglende fugle i Porsemosen, skyldes det, at mosen er fredet af hensyn til bl.a. fuglelivet. Tællingerne er med til at vise, om Porsemosen fortsat lever op til intentionerne i fredningen, der betyder, at områdets biologiske og landskabelige værdier skal beskyttes og forbedres.

Formålet med årets tællinger har været: 1) at give en aktuel status for Porsemosens ynglefugle samt 2) at sammenholde denne med eventuelle ændringer i vegetationsforhold, arealudnyttelse m.m.

Feltarbejdet i Porsemosen er også i 2023 udført af rapportens forfatter, og undersøgelsen er, i lighed med tidligere år, suppleret med relevante oplysninger fra andre kilder, herunder især DOF-basen (2023).

Som en del af projektet blev der i maj måned 2023 gennemført en offentlig fugletur i Porsemosen sammen med Egedal Kommune.

Fugletur med Egedal Kommune i Porsemosen, maj 2023.

1.1 Beliggenhed m.m.

Porsemosen ligger ca. 15 kilometer vest for København i Egedal og Høje-Taastrup Kommuner i et område med mange andre fredede småmoser.

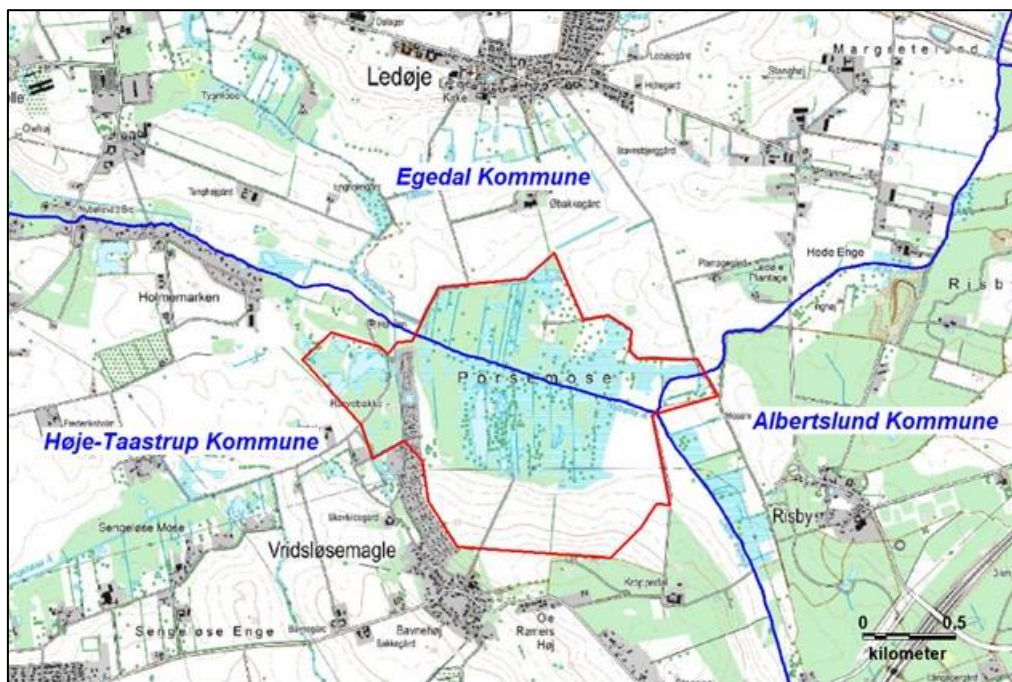
Porsemosen er en tilgroet tørvemose, der ligger i en stor, åben sænkning i landskabet, hovedsageligt omkranset af dyrkede marker. Mod vest ligger vådområdet "Høholmsøen", der er adskilt fra Porsemosen af et kolonihaveområde (Figur 1 og 2).

Med et areal på ca. 100 ha udgør Porsemosen en fjerdedel af det samlede fredede moseområde på i alt 405 ha. Dette område strækker sig fra Roskildevej i syd langs Store Vejleå og fortsætter nord for landsbyerne Vridsløsemagle og Sengeløse i en bue vestpå i Porsemosen, Sengeløse Mose og Vasby Mose.

Porsemosen er dermed forbundet med Habitatområdet Vasby- og Sengeløse Moser og har, via Nybølle og Hove Å, forbindelse til Gundsømagle Sø og Natura 2000 området Roskilde Fjord mod nordvest.

Mod syd er mosen via Store Vejleå og Vestskovkilen forbundet til Vallensbæk og Tranegilde Moser og videre mod øst gennem Strandparken ved Køge Bugt til det fredede område og Natura 2000-område Vestamager.

Kommunegrænserne gennem området defineres af Store Vejleå og Nybølle Å, idet den sidstnævnte deler mosen i en nordlig del, der ligger i Egedal Kommune og en sydlig del, der ligger i Høje-Taastrup Kommune. Et mindre areal længst mod øst ligger desuden i Albertslund Kommune (Figur 1).

Figur 1: Porsemosen med undersøgelsesområdet markeret med rød linje og kommunegrænser vist med blå linjer. Grænsen mellem Egedal og Høje-Taastrup Kommuner følger Nybølle Å.

Tidligere var mosen vanddækket og var, sammen med områdets øvrige småmoser, en del af et stort søsystem, der bestod af de nuværende moser Tysmose, Porsemosen og Sengeløse Mose.

Bakken med Øbakkegård nord for mosen var tidligere en ø, som man i begyndelsen af forrige århundrede ofte måtte sejle til, når de græssende kreaturer skulle tilses. Ved tilgroning er søerne med tiden omdannet til de nuværende lavmoser.

Figur 2: Luftfoto (2020) af Porsemosen med nærmeste omgivelser. Vest for mosen ses vådområdet Høholmsøen, der også indgår i optællingsområdet.

Nybølle Å, der gennemstrømmer Porsemosen, danner kommunegrænse mellem Egedal og Høje-Taastrup Kommuner. Foto fra maj 2023.

Fredning m.m.

Danmarks Naturfredningsforening rejste allerede i 1964-65 en fredningssag for Porsemosen for at "sikre mosernes betydning som grønne områder i forbindelse med fremtidig byudvikling omkring de radiære trafikforbindelser fra København mod vest". Mosen blev omfattet af tre enslydende kendelser afsagt af Overfredningsnævnet den 28. juni 1968.

I maj 2009 forelå en ny fredningskendelse fra Naturklagenævnet vedrørende fredning af Porsemosen. Fredningens formål er at "beskytte og forbedre de biologiske og landskabelige værdier i området" samt at "skabe bedre indsyn over de fredede arealer fra de eksisterende veje."

Der har gennem tiden været stillet forslag om naturpleje i Porsemosen, bl.a. vandsandshævning, vegetationsrydning og kreaturgræsning. Den nye fredningskendelse fra maj 2009 stiller krav om, at der udarbejdes en plejeplan, der kan tilgodese naturpleje til gavn for dyre- og plantelivet.

Foruden at være fredet er hovedparten af området omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3, hvoraf det bl.a. fremgår, at tilstanden af disse arealer kun må ændres med tilladelse fra de kommunale myndigheder.

Ejerforhold

Porsemosen er fra gammel tid opdelt i en række mindre moseparceller, der for størstedelens vedkommende ejes af private. Enkelte parceller er dog i offentligt eje. Den østlige del ejes således af Miljøministeriet og hører under Vestskoven, et mindre areal ejes af Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet (tidl. Landbohøjskolen), og to parceller mod nordvest ejes af Jordlovsudvalget som en del af Øbakkegårds jorder.

1.2 Porsemosens natur

Som beskrevet er Porsemosen, som den fremstår i dag, resultatet af en gradvis tilgroning af en lavvandet sø, der tidligere har ligget i en sænkning i landskabet.

Den naturlige vegetationsudvikling ("tilgroning") samt skiftende tiders driftsformer og anden udnyttelse af mosearealet, herunder ikke mindst tørvegravning og græsning, har været med til at forme mosen, som den fremstår i dag.

Resultatet er 100 hektar med en særdeles varieret kulturpåvirket natur med åbne vandspejl, lysåbne fugtige og mere tørre enge, tør og fugtig rørskov samt tætte pilekrat, der nogle steder har naturskovspræg.

Vegetation og vand

Som følge af undergrundens høje kalkindhold er Porsemosen en alkalisk mose, hvilket også afspejles i mosens flora. Blandt plantesamfundene findes overgangsrigkæret, der er karakteriseret ved en høj artsdiversitet og mange tokimbladede urter.

Mod sydvest er tidligere registreret et lille område med ekstremrigkær, hvor der tidligere er fundet en bestand af den på landsplan sjældne planteart hvas avneknippe. Vegetationen præges i øvrigt af tagrør, birk, pil og el. I mosens udkant, som markering af grænser mellem de enkelte parceller og som vildtremiser, er flere steder plantet levende hegn, ligesom der på flere af de højere partier for mange år siden er plantet birk, pil, el og nåletræer.

Som det kendes fra andre eng- og moselokalteter landet over, er også Porsemosen præget af tilgroning, dvs. den naturlige vegetationsudvikling. Mange tidligere lysåbne områder er således nu dækket af tagrør eller høj urtevegetation. Tilgroningen er en naturlig proces, der med tiden betyder, at nogle arter forsvinder og andre kommer til.

Med en stor artsrigdom og forekomst af en række mere eller mindre sjældne arter er Porsemosen af stor botanisk betydning. Bl.a. hvas avneknippe, spæd pindsvineknop, kødfarvet gøgeurt, rank frøstjerne og almindelig blærerod vokser i mosen. Desuden findes her en græsart som stivtoppet rørhvene, der ikke er almindelig i hovedstadsområdet. Fra de afgræssede arealer kan nævnes hjertegræs, lav tidsel, lancetbladet høgeurt, seline og kornet stenbræk.

De fleste af Porsemosens mange små og større vandsamlinger er opstået som følge af tørvegravning under og lige efter 2. Verdenskrig. Ligesom på fredningstidspunktet findes de fleste større, permanente vandarealer i dag syd for Nybølle Å samt ved Høholmsøen vest for mosen.

Porsemosens samlede vandareal udgør ca. 10 hektar, og miljøtilstanden i mosens søer og tørvegrave vurderes generelt at være god. Den store tørvegrav længst mod sydvest er naturligt klarvandet, næringsfattig og med et lavt klorofyl-indhold. Søens gode miljøtilstand afspejles også i en veludviklet og artsrig undervandsvegetation.

På engene nord for Nybølle Å (Egedal kommune) yngler bl.a. viber, og i 2023 sås spidsand for første gang siden 1993. April 2023.

Porsemosens største tørvegrav, syd for Nybølle Å, maj 2023.

Rørsump syd for Nybølle Å. Maj 2023.

Græsningsarealer mod sydøst. Maj 2023.

Også tilstedeværelsen af kransnålalger i flere af mosens tørvegrave bekræfter, at vandet er ret upåvirket af næringsstoffer. Også Høholmsøen (5,5 hektar) vest for Porsemosen er klarvandet og rummer mange vandplanter og vurderes derfor at have en god vandkvalitet.

Høholmsøen vest for Porsemosen. April 2023.

Nybølle Å, der gennemstrømmer Porsemosen, er trods navnet ikke et naturligt vandløb men en kanal, som blev gravet i begyndelsen af forrige århundrede for at afvande arealerne inde i mosen, formentligt for at muliggøre tørvegravning. På mosens nord- og nordvestlige side er der desuden anlagt dræningskanaler med henblik på at tørlægge landbrugsjord.

Nybølle Å har, via Hove Å og Gundsømagle Sø, sit udløb i Roskilde Fjord. I visse perioder er vandet næsten stillestående, og i tørre sommerperioder kan åen næsten tørre ud. Åen grødeskæres to gange i vækstsæsonen, og det afslåede materiale placeres i en 3-4 meter bred zone langs åen. For et par år siden blev der centralt i mosen fundet den sjældne gaffelsnudebille, der yngler på skærmpflanternes bredbladet mærke, der vokser langs åbrinken. Derfor slås nu uden om fundstedet med værtsplanten, og der skabes kun en lille strømmende her.

Især sidst på vinteren og om foråret er større arealer ofte oversvømmede, og det kan da være vanskeligt at færdes langs Nybølle Å. I løbet af sommeren falder vandstanden gradvist, og i juli/august vil rørsumpen ofte være udtørret mange steder.

Dyreliv

En del trækfugle raster forår og efterår i mosen, men det er især for ynglefugle, at mosen er af betydning. Der findes ca. 60 sikkert eller muligt ynglende fuglearter i mosen, heriblandt bl.a. rørdrum, rørhøg og rødrygget tornskade, der er omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag samt en række arter opført på den danske rødliste over truede ynglefugle (DCE 2019).

Ifølge DOF-basen (2023), lokalrapporter m.m. er der i årenes løb set mange fåtallige eller sjældne fuglearter i Porsemosen.

Bl.a. kan nævnes: sølvhejre, hedehøg, steppehøg, havørn, fiskeørn, lærkefalk, aftenfalk, vandrefalk, sort glente, steppehøg, sortterne, sneugle, mosehornugle, isfugl, trane, plettet rørvagtel, tredækker, natravn, ringdrossel, rødstrubet piber, skægmejse, rosenbrystet tornskade, drosselrørsanger, flodsanger og savisanger. Der foreligger desuden hele 480 registreringer af den sjældne pungmejse, som efter fravær i 2022 atter blev observeret i 2023. En liste over de observationer af sjældne arter, der er indtastet fra Porsemosen i DOF-basen (2023) er givet i Tabel 1.

Tabel 1: Oversigt over sjældne arter indtastet i DOF-basen (2023) fra Porsemosen.

Art	År med observationer i DOF-basen (2023)
Plettet rørvagtel	1965-1966, 1968, 1995-1997, 2013, 2018
Lille rørvagtel	1971
Tredækker	1969, 1982, 2012, 2021
Steppehøg	2013, 2019
Sort glente	2009, 2012, 2017, 2020, 2023
Sneugle	2001
Aftenfalk	2002
Rosenbrystet tornskade	2002
Pungmejse	1966, 1977-1980, 1982-1988, 1991-1994, 1996, 1998-1999, 2003-2005, 2007-2021, 2023
Savisanger	1971-1972, 1979, 1995, 2012-2013, 2019-2020, 2023
Flodsanger	1997, 2001
Drosselrørsanger	1972
Rødstrubet piber	2015

Per 16. november 2023 var der i alt blevet indrapporteret 190 forskellige fuglearter fra Porsemosen (DOF-basen 2023).

Stor vandsalamander er kendt fra mosen, og som et af de få steder på egnen findes desuden en god bestand af grøn frø. Desuden er mosen et centralt ynglested for spidssnudet frø, der forekommer i meget store antal i bl.a. tørvegravene langs med Nybølle Å

Butsnudet frø er mere sparsom, dog uden at være sjælden. Også skrubtudse, lille vandsalamander og snog findes i området. Både stor vandsalamander og spidssnudet frø er strengt beskyttede arter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, og alle de nævnte arter er omfattet af artsfredningsbekendtgørelsen.

Grøn frø i Høholmsøen (april 2022).

Mosen rummer også et rigt insektliv, og der opdages til stadighed arter, der er sjældne eller fåtallige herhjemme.

Den rødlistede ("Truet") gaffelsnudebille (*Lixus paraplecticus*), der er registreret i mosen adskillige gange, har sandsynligvis sit eneste kendte danske levested i Porsemosen. Den seneste registrering på Arter.dk (2023) er fra maj 2021, men arten findes med stor sandsynlighed fortsat i området. Gaffelsnudebilleren er tæt forbundet med skærmpflanzen bredbladet mærke og kan med lidt held findes ved Nybølle Å.

En liste over rødlistede arter (minus fugle) i Porsemosen til og med den 20. oktober 2023 er givet i Tabel 2.

Tabel 2: Oversigt over rødlistede arter i Porsemosen per 20. oktober 2023 (Arter.dk 2023). DD = Data mangler, VU = "Sårbar", NT = "Næsten Truet", EN = "Truet".

Art/artsgruppe	År	Rødliste 2019
Svampe		
Erythricium aurantiacum	2013	VU
Klæbrig huesvamp	2014	DD
Mose-agerhat	2009	DD
Nålestribet ridderhat	2014	DD
Spinkel melhat	2014	DD
Planter		
Almindelig blærerod	1992, 2007, 2008	NT
Håret løvefod	1999, 2007	NT
Kæmpe-rapgræs	2018	NT
Lægestokrose	Planter	NT
Rank frøstjerne	Planter	NT

Art/artsgruppe	År	Rødliste 2019
Seline	Planter	NT
Stivtoppet rørhvene	1992, 1997, 2008, 2018	NT
Stor skjaller	2008, 2018, 2023	NT
Sump-hullæbe	2018	NT
Insekter		
Bred vandkalv	2007	EN
Gaffelsnudebille	2021	EN
Padder		
Butsnudet frø	1979, 2007, 2011-2013, 2015-2016, 2018-2021	NT
Spidssnudet frø	2007, 2011-2016, 2019, 2021	NT
Pattedyr		
Lækat	1997, 2023	NT
Ræv	2004, 2010-2014, 2016, 2020, 2023	NT
Vandspidsmus	2015	NT

Drift

Gennem en lang årrække var Vestskovens enge i mosens nordøstlige hjørne det eneste område med kreaturafræsning i Porsemosen. I 2013 blev der etableret en stor sammenhængende indhegning, der foruden disse enge også omfatter en del af mosen mod øst, syd for Nybølle Å, hele det tidligere opdyrkede areal mod sydøst samt en del af engene i Store Vejleådalens øst for mosen.

Selve mosen er således hegnet fra og afgræsses ikke.

På enkelte af de privatejede arealer omkring de store tørvegrave mod syd har der i en årrække været fårehold, og der foretages desuden lidt jagtrelateret naturpleje på flere af moseparcellerne.

"Indgangen" til Porsemosen ved Nybølle Å. Mosen er hegnet fra og indgår ikke i de omkringliggende græsningsarealer. April 2023.

2. Metode

Fugletællingerne i Porsemosen har gennem alle årene været foretaget efter den samme metode. Der blev i 2023 udført i alt 6 besøg i mosen jævnt fordelt i perioden marts-juni, da alle mosens fugle yngler i denne periode. I lighed med tidligere tællinger er der også i 2023 optalt ved Høholmsøen, der ligger umiddelbart vest for Porsemosen og er i naturlig sammenhæng med denne. De fleste observationer er gjort fra stier omkring mosen samt langs Nybølle Å.

Alle fugle, der skønnedes at være lokale ynglefugle, blev registreret og deres adfærd noteret. Samtidigt registreredes ikke-ynglende fugle, der rastede eller fouragerede inden for undersøgelsesområdet. Efter den sidste optælling vurderedes antallet af ynglepar for de enkelte arter på baggrund af kriterierne beskrevet i Tabel 3.

Tabel 3: Kriterier for sikre, sandsynlige og mulige ynglefund i Porsemosen. "Ventehanner" er enlige hanner af svømmeænder, der opholder sig på egnede ynglelokaliteter, hvor det er sandsynligt, at der er en rugende hun eller en hun med ællinger i nærheden.

	Sikker	Sandsynlig	Mulig
Gamle fugle bærerende ekskremmentsække	•		
Gamle fugle med føde	•		
Ruger/flyver til/fra rede	•		
Udflyjne unger/ungeførende	•		
Unge(r) i rede	•		
Parringsadfærd		•	
Redebyggende fugle		•	
Territoriehævdende		•	
Tydelig afledningsadfærd		•	
Ængstelige/urolige fugle		•	
Syngende på egnet lokalitet i yngletiden		•	
"Ventehan" (svømmeænder) på egnet lokalitet i yngletiden		•	
På egnet ynglebiotop i yngletiden			•

Antallet af ynglepar er efterfølgende opgjort som et interval, hvor de sikre og sandsynlige ynglepar lægges sammen som minimumsantallet, og summen af sikre, sandsynlige og mulige ynglepar udgør maksimumtallet, dvs.:

- Mindste antal ynglepar = sikre + sandsynlige.
- Største antal ynglepar = sikre + sandsynlige + mulige.

De enkelte dages observationer og en samlet vurdering af årets ynglebestand for de enkelte arter er indtastet i DOF-basen (www.dofbasen.dk) for lokalitet nr. 171142 Porsemosen (Høje-Taastrup / Egedal).

Da der ikke i de tidlige overvågningsår er skelnet mellem Porsemosen og Høholmsøen, omfatter den samlede bestandsvurdering hele Porsemosområdet under ét.

3. Resultater 2023

Resultatet fra årets fugletællinger er sammenfattet i Tabel 4. Tallene er månedens maksimumtal, dvs. det højeste antal registrerede fugle i hver af ynglesæsonens fire måneder. Tal fra de enkelte optællinger samt oplysninger om fuglenes adfærd m.m. kan findes i dofbasen.dk under Porsemosen (Høje-Taastrup/Egedal). Antallet af ynglepar de år, hvor tællingerne er gennemført i regi af Høje-Taastrup og Egedal kommuner, er sammenfattet i Tabel 5. Øvrige år er vist i Bilag 3.

Desuden er alle observationer fra Porsemoseområdet, der er indtastet i dofbasen.dk (DOF-basen 2023) til og med den 16. november, sammenfattet i Bilag 1. Udbredelseskort for udvalgte arter i 2023 er vist i Bilag 2.

Tabel 4: Antal fugle af udvalgte ynglefuglearter i Porsemosen i marts-juni 2023. Tallene er maks-tal, dvs. det højeste antal fugle registreret på en tælling i den pågældende måned. Kun formodede ynglefugle i mosen eller de nærmeste omgivelser er medtaget i tabellen. Desuden er anført de enkelte arters status på Rødliste 2019 (DCE 2019): LC=Ikke Truet, VU=Sårbar, NT= Næsten Truet, CR=Kritisk Truet.

Art/måned	Marts	April	Maj	Juni
Knopsvane (LC)		2	2	
Grågås (LC)	40	44	68	
Taffeland (VU)			2	
Troldand (NT)		8	1	
Gråand (LC)	4	16	12	2
Lille Lappedykker (LC)		2	1	
Gråstrubet Lappedykker (LC)		3	2	
Vandrikse (LC)	6	7	9	
Rørhøne (Grønbenet)		5	4	
Blishøne (VU)		13	5	3
Rørdrum (VU)	1	2	2	
Vibe (VU)	1	8	4	
Skovsneppe (LC)			2	
Dobbeltbekkasin (LC)	1	1	10	
Rørhøg (LC)	6	5	4	3
Rødrygget Tornskade (LC)			5	3
Pungmejse (CR)			2	
Græshoppesanger (LC)			3	1
Sivsanger (LC)		5	16	6
Kærsanger (LC)			2	5
Rørsanger (NT)			5	3
Nattergal (VU)		1	12	4
Bynkefugl (LC)			9	1
Rørspurv (NT)		5	13	2

Tabel 5: Ynglende fugle (antal ynglepar) i Porsemosen 2007-2023, dvs. undersøgelser i regi af Egedal og Høje-Taastrup Kommuner. Desuden er anført de enkelte arters status på Rødliste 2019 (DCE 2019): LC=Ikke Truet, VU=Sårbar, NT= Næsten Truet, CR=Kritisk Truet.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Knopsvane (LC)	2	1	1	1-2	2	3	2	1	1-2
Grågåse (LC)	6-8	7-8	5	6	14-16	10-12	12-15	10-12	11-15
Troldand (NT)	0	0	0-1	0-1	0-1	0-1	0	0-1	0
Gravand (VU)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taffeland (VU)	0	0	0	0	0	0	0	0	0-1
Gråand (LC)	16-20	17-23	15-18	10-15	10-15	10-12	12-15	6-10	9-12
Lille lappedykker (LC)	0-1	0	1	1	0	0-1	1	0-1	0-1
Gråstrubet lappedykker (LC)	3	1-2	0-1	2-3	2-3	2-3	3-4	2	2-3
Toppet lappedykker (VU)	0-1	0-1	1-2	1	0-1	0-1	0	0	0
Vandrikse (LC)	10-12	10-12	8-10	7-9	5-7	9-12	10-12	9-14	12-16
Rørhøne (VU)	8-10	6-8	5-7	5-7	4-5	4-6	3-5	0-2	2
Blishøne (VU)	16-20	14-18	12-15	10-12	12-15	12-15	12-15	10-12	10-12
Rørdrum (VU)	0	0-1	0-1	0-1	1	1	1	1-2	2
Vibe (VU)	1	1-2	1	5-7	3-4	4	3-4	3-4	5-6
Dobbeltbekkasin (LC)	0	0	1	0-1	0	0-1	0-1	0-1	0-1
Rødben (NT)	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Rørhøg (LC)	1	1	1	1	1-2	1-2	2	2	2
Musvåge (LC)	0	0	0	0	0	0-1	2	1	2
Rødrygget tornskade (LC)	0	1-2	1-2	1	1	0-1	0-1	0	0-1
Pungmejse (CR)	2-3	3-4	3-4	4-5	3-4	2-3	2	2	2-3
Skægmejse (LC)	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Græshoppesanger (LC)	2	3-4	2-3	3	2-3	2-3	2	2	1
Sivsanger (LC)	8-10	8-10	6-7	7-8	7-9	7-10	8-10	8-10	7-10
Kærsanger (LC)	12-15	10-13	12-15	10-15	10-12	8-10	9-12	8-10	11-15
Rørsanger (NT)	30-40	30-40	25-40	25-35	20-25	15-20	15-20	15-20	10-15
Nattergal (VU)	35-40	30-35	32-37	25-30	12-15	14-20	16-20	12-15	12-15
Bynkefugl (LC)	0	0-1	0-1	0	1	1	1-2	1	2
Engpiber (LC)	0	0	1	0	1	1	1	0-1	0-1
Rørspurv (NT)	>25	>25	25-40	20-25	25-30	20-25	20-25	10-15	11-15
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Knopsvane (LC)	3	2	3	2	2	1	1	2	
Grågåse (LC)	15	10-12	25	25-30	20-25	15-20	17-20	15-20	
Gravand (VU)	0	0	0	0	0	0	0	0	
Taffeland (VU)	0-1	0	0	0	0	0	0	0-1	
Troldand (NT)	0-1	0	0	0	0	0	0-1	0-1	
Gråand (LC)	10-12	8-10	10-12	8-10	7-10	6-8	7-10	8-10	
Lille lappedykker (LC)	0	0-1	0-1	1	0	0	0	1	
Gråstrubet lappedykker (LC)	3	2-3	2	2	2	1	1	2	
Toppet lappedykker (VU)	0	0	0	0	0-1	0	0	0	
Vandrikse (LC)	8-10	6-8	8-10	6-8	8-12	6-8	7-10	7-9	
Rørhøne (VU)	2	2-3	0	1-2	2	0	0	1-2	
Blishøne (VU)	10-15	10-12	10-15	10-12	8-10	8-10	7-10	7-10	
Rørdrum (VU)	2	2	1	1	2	2	2	2	
Vibe (VU)	5-6	3-4	3	4-5	4-5	3-4	4	2-3	
Dobbeltbekkasin (LC)	0-1	0	0	0-1	0-1	0-1	1	0-1	
Rødben (NT)	0	0	0	0	0	0	0	0	
Rørhøg (LC)	2	2	1	1-2	2	2	2	2	
Musvåge (LC)	2	2	1	1	1	1	1	2	
Rødrygget tornskade (LC)	1	0-1	0-1	0-1	0-1	2	1-2	2	
Pungmejse (CR)	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0	0-1	
Skægmejse (LC)	0	0	0	0	0-1	0	1	0	
Græshoppesanger (LC)	2	2	2	3	3	2	2	3	
Sivsanger (LC)	8-10	9-12	7-9	8-10	10-12	9-11	8-11	11-16	
Kærsanger (LC)	10-12	10-12	3	6-8	9-12	5-7	5-7	5-7	
Rørsanger (NT)	12-15	14-18	10-15	10-15	10-15	10-12	10-15	10-15	
Nattergal (VU)	12-15	18-22	12-15	16-20	15-20	14-18	15-20	12-15	
Bynkefugl (LC)	2-3	1	0	0-1	1	1	2	1-2	
Engpiber (LC)	1	0-1	0	0-1	0	0-1	0	0	
Rørspurv (NT)	12-15	12-15	10-15	10-15	10-15	12-15	10-15	10-15	

3.1 Lappedykkere

Lappedykkerne er tilknyttet mosens større og mindre vandsamlinger, hvor de lever af fisk eller vandinsekter. Tre arter har ynglet mere eller mindre regelmæssigt gennem årene, således også i 2023. Lille lappedykker er hovedsageligt tilknyttet de mindre vandhuller, mens gråstrubet og toppet lappedykker især yngler i de større tørvegrave syd for Nybølle Å og i Høholmsøen vest for mosen.

Lappedykkerne henter deres føde ved at dykke efter fisk, insekter og deres larver samt krebsdyr, plantedele m.m., hvorfor de kræver en vis klarhed i vandet.

Lille lappedykker

Ynglebestand i 2023: 1 ynglepar

Territoriehævdende fugle/kaldende hørtes i 2023 centralt i mosen syd for Nybølle Å, og et par har sandsynligvis ynglet dette år.

Gråstrubet lappedykker

Ynglebestand i 2023: 2 ynglepar

Arten har ynglet årligt i Porsemosen i en lang årrække, idet den yngler i Porsemosens større vandsamlinger samt i Høholmsøen mod vest. I 2023 ynglede et enkelt par i Høholmsøen og endnu et par i de store tørvegrave syd for Nybølle Å.

Gråstrubet lappedykker yngler årligt i Porsemosen. Foto Steen Højmark-Jensen.

3.2 Hejrer, svaner, ænder og gæs

Eneste ynglende hejre i Porsemosen er rørdrum, der har ynglet årligt med 1-2 par siden 2008. Rørdrummen, der er tilknyttet den fugtige rørsump, ses kun sjældent, men

registreres let på sin pauken, som kan høres vidt omkring. Desuden ses fouragerende og rastende fiskehejrer i mosen året rundt.

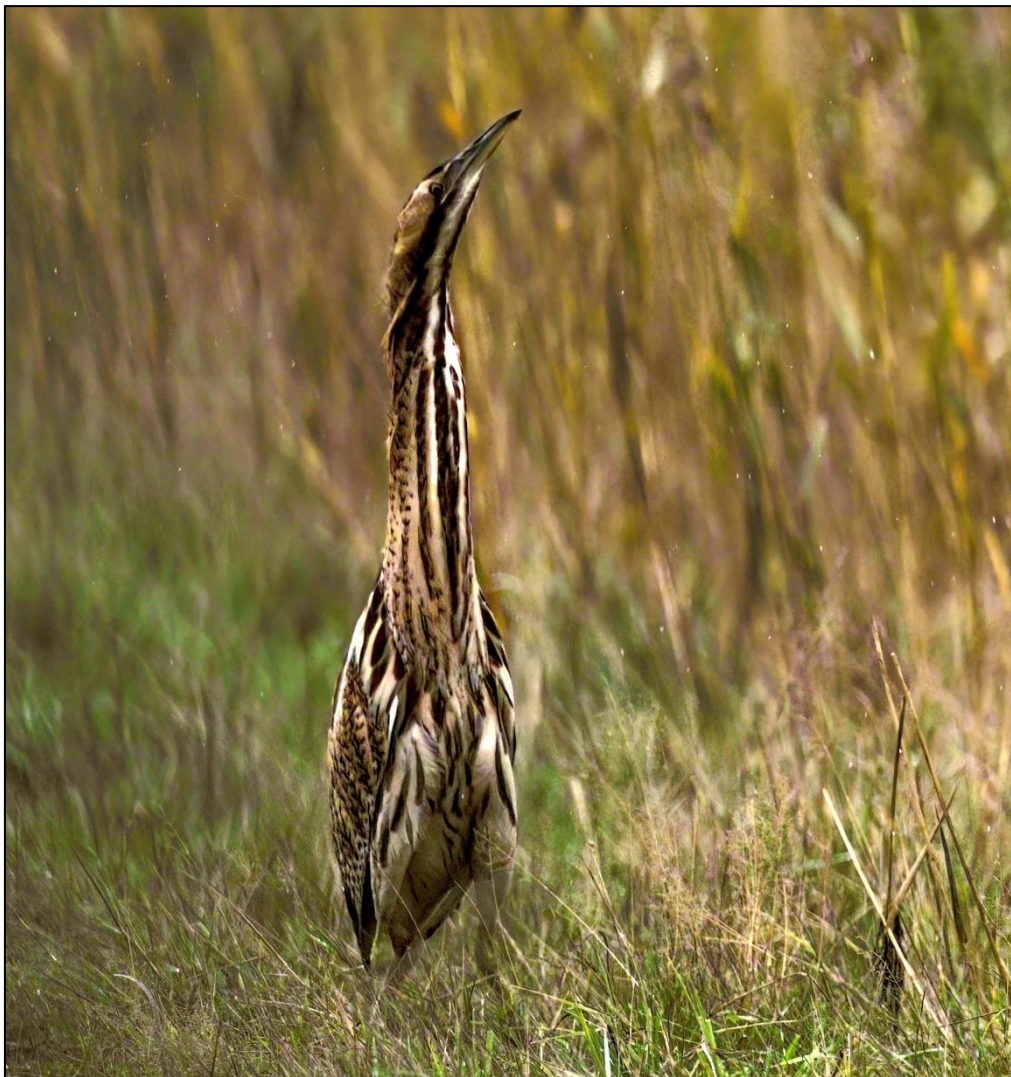
I 2023 ynglede desuden fire til seks arter af svaner, ænder og gæs. Disse er generelt afhængige af åbne vandflader, en varieret bredzone, hvor de kan anbringe deres rede, samt en vis grad af uforstyrrethed i yngletiden.

Rørdrum

Ynglebestand i 2023: 2 ynglepar

Siden 2008 er territoriehævdende (paukende) fugle hørt årligt, især syd for Nybølle Å og ved Høholmsøen. I 2023 hørtes to paukende fugle hele foråret, den ene i rørsumpen syd for Nybølle Å, den anden ved Høholmsøen. Rørdrum er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

Porsemosen og Søndersø ved Værløse var i 2023 de eneste to lokaliteter på Sjælland, hvor det muligt på en gang at høre to paukende fugle.

Rørdrum – hele to par ynglede i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

Knopsvane

Ynglebestand i 2023: 2 ynglepar

Arten yngler de fleste år i Høholmsøen, hvor et enkelt par også ynglede i 2023. Desuden ynglede endnu et par i de store tørvegrave syd for Nybølle Å.

Knopsvane – to par ynglede i Porsemosen i 2023.

Grågås

Ynglebestand i 2023: 15-20 ynglepar

Arten yngler årligt i Porsemosen, men bestanden er vanskelig at bedømme, da ynglefuglene lever skjult i den tætte vegetation, og da en del af de grågæs, der ses i mosen om foråret, er ikke-ynglende fugle. Voksne fugle med gæslinger og rugende fugle sås især i Høholmsøen og ved de store tørvegrave syd for Nybølle Å. Over hele perioden har bestanden været i fremgang, som tilfældet også er i resten af landet.

Grågæs – 15-20 par ynglede i Porsemosen i 2023.

Taffeland

Ynglebestand i 2023: 0-1 par.

Arten har, som troldand, kun ynglet meget uregelmæssigt og kun med få par gennem hele overvågningsperioden. Med enkelte observationer af 1-2 fugle i Høholmsøen i 2023, kan yngel dette år ikke udelukkes.

Troldand

Ynglebestand i 2023: 0-1 par

Arten har, som taffeland, kun ynglet meget uregelmæssigt og kun med få par gennem hele overvågningsperioden. Med enkelte observationer af 1-8 fugle i Høholmsøen i 2023, kan yngel dette år ikke udelukkes.

Troldand – et par ynglede muligvis i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

Gråand

Ynglebestand i 2023: 8-10 par

Arten yngler almindeligt, men bestanden er vanskelig at opgøre i den tætte vegetation. Den nævnte bestand i 2023 er vurderet ud fra registreringer af ungekuld og hanner i "venteposition" i første halvdel af maj.

3.3 Rovfugle

En lang række arter af rovfugle er observeret i Porsemosen, enten fouragerende, rastende eller i forbindelse med forårets og efterårets store fugletræk, der ofte passerer over området. Kun to arter af rovfugle yngler dog regelmæssigt i selve mosen.

Rørhøg

Ynglebestand i 2023: 2 ynglepar

Rørhøg har ynglet i mosen de fleste år siden starten af tresserne, og rastende fugle ses desuden forår og efterår. Mosen tiltrækker desuden særligt om foråret rørhøge, der under deres træk søger føde og i en periode opholder sig i området. Nogle år ses op til 8-10 fugle i mosen (i 2023 op til seks fugle den 31. marts) nogle dage, inden de fortsætter deres træk til ynglepladserne. Iagttagelser af territoriehævdende fugle, paringsadfærd, bytteaflevering, indsamling af redemateriale m.m. tyder på, at to par ynglede i mosen i 2023, heraf det ene par i rørsumpen ved Høholmsøen. Rørhøg er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

Rørhøg – her en ungfugl - ynglede i Porsemosen med 2 par i 2023. Foto: Steen Højmark-Jensen.

Musvåge

Ynglebestand i 2023: 2 ynglepar

Arten yngler årligt i det omgivende agerlands småskove, levende hegn o. lign. I 2023 ynglede et enkelt par i et elletræ i selve mosen syd for Nybølle Å. Arten blev ikke eftersøgt udenfor Porsemosen i forbindelse med tællingerne, men flere par vides at yngle i nærområdet, herunder et par i 2023 i en lille lund øst for Porsemosen.

Desuden raster og fouragerer fugle fra andre ynglelokaliteter og fugle på forårs- og efterårstræk i mosen og det omkringliggende agerland.

Musvåge – et enkelt par ynglede i Porsemosen i 2023. Desuden yngler flere par i nærområdet.

3.4 Vandhøns

Der yngler regelmæssigt tre arter af vandhøns i Porsemosen (vandrikse, blichøne og rørhøne), således også i 2023. Foruden de nævnte arter registreres den i Danmark ret sjældne art plettet rørvagtel enkelte år, men denne har så vidt vides ikke ynglet med sikkerhed i den periode, hvorfra der er indsamlet oplysninger.

Vandrikse

Ynglebestand i 2023: 7-9 ynglepar.

Arten yngler årligt i Porsemosen, men bestanden synes at svinge noget i forhold til vandstanden i området, og det er sandsynligt, at tilgroning kan have påvirket tidligere velegnede områder for arten, der foretrækker vanddækkede sumpområder. Porsemosens udstrækning taget i betragtning er ynglebestanden også i 2023 stor, og kun få andre sjællandske lokaliteter rummer flere ynglende vandrikser.

I 2023 var Allerød Sø og Gundsømagle Sø de eneste andre lokaliteter på Sjælland med et tilsvarende antal fugle.

Rørhøne

Ynglebestand i 2023: 1-2 ynglepar.

Arten færdes i Porsmosen ret skjult i vegetationen og kan nogle år være overset. Baseret på observationer og registreringer af kaldende fugle ynglede 1-2 par syd for Nybølle Å i 2023.

Blishøne

Bestand i 2023: 7-10 ynglepar.

Arten er vanskelig at optælle præcist, idet der gøres relativt få sikre ynglefund i det svært overskuelige moseterræn, ligesom en del ikke-ynglende fugle befinder sig i området. Den nævnte ynglebestand er et skøn baseret på iagttagelser af tilstedeværende voksne fugle, tilsyneladende par, rugende fugle og iagttagelser af ungekuld.

Blishøns – 7-10 par ynglede i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

3.5 Vadefugle

Vadefuglene er især tilknyttet de lysåbne græsningsarealer og, for vibens vedkommende, den omkringliggende agerjord. En vis tilbagegang for denne fuglegruppe i Porsemosen skal givetvis tilskrives bl.a. græsningsophør og tilgroning af tidligere lysåbne arealer. Den tidligere omtalte udvidelse af græsningsarealet med den nye indhegning mod sydøst skabte nye yngle- og rastemuligheder for bl.a. viben, men de senere år er arealerne groet til og mister gradvist deres værdi som yngleplads for viben.

Vibe

Ynglebestand i 2023: 2-3 par.

Viben er gået tilbage i antal på landsplan af de samme årsager, der antageligt har reduceret dens antal i Porsemosen: intensivt landbrug, tilgroning, lav vandstand og en reduktion af det samlede græsningsareal. I en årrække ynglede arten primært i det omkringliggende agerland, ligesom også de afgræssede enge mod nordøst har været en fast yngleplads for arten.

Med de nye græsningsarealer mod sydøst og øst, der omfatter tidligere dyrket agerland, opstod i 2013 nye levesteder, hvor der i en årrække har ynglet 1-2 par viben. I 2023 var arealerne imidlertid så tilgroede med tjørn, at viben ikke længere kunne

yngle her. Et par ynglede muligvis på agerjorden nord for mosen, et par ynglede på de fugtige engarealer nordøst for Nybølle Å, og desuden ynglede i 2023 endnu et par på agerjorden syd for mosen, dvs. i alt to til tre par.

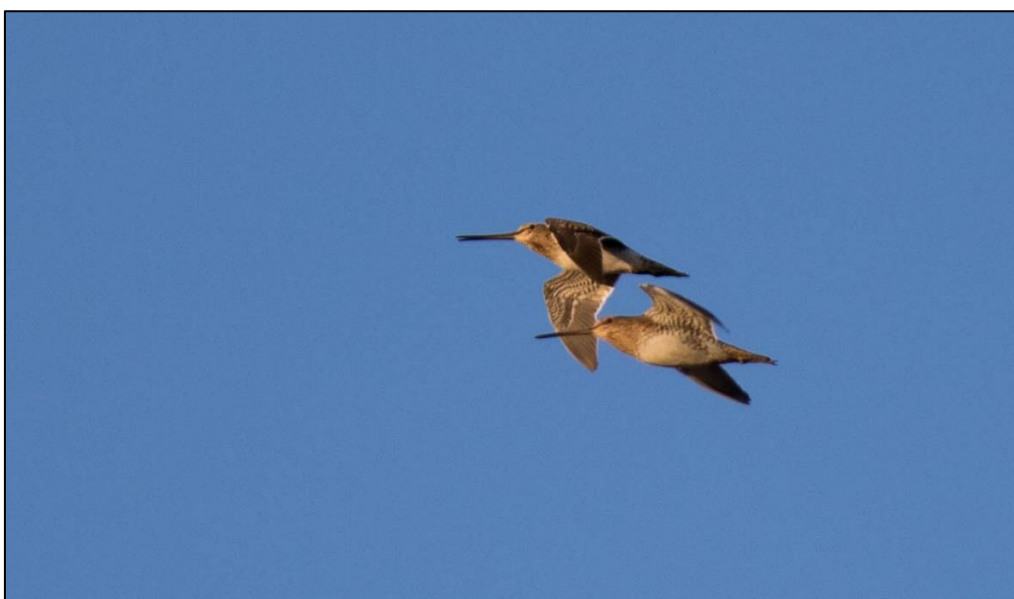

Vibe – ynglede i 2023 igen på engene nord for Nybølle Å. Foto Steen Højmark-Jensen.

Dobbeltbekkasin

Bestand i 2023: 0-1 ynglepar.

Arten har i en årrække haft en fast yngleplads på engene i mosens nordøstlige hjørne. De senere år har artens forekomst været meget sporadisk, men med enkelte iagttagelser ved engene nordøst for Nybølle Å, hvor arten tidligere har ynglet, vurderes det, at et par kan have ynglet i 2023.

Dobbeltbekkasin – et par ynglede muligvis i Porsmosen i 2023.

3.6 Spurvefugle

Porsemosen byder med sine udstrakte pilekrat, der visse steder næsten har karakter af urørt skov samt rørsumpe, smålunde, levende hegn m.m. på næsten ideelle vilkår for en lang række arter af småfugle, og mange egentlige skovfuglearter forekommer med høje tætheder. Følgende gennemgang omfatter dog kun enkelte udvalgte arter, der er karakteristiske for vådområder. For de resterende arter henvises til dofba-sen.dk og afsnittet om "andre" ynglefugle".

Rødrygget tornskade

Bestand i 2023: 2 ynglepar.

Arten har ynglet ret regelmæssigt de seneste ca. 15 år med op til to par (2008, 2009, 2021, 2022 og 2023). Artens foretrukne levested er de fleste år tjørnebevoksningerne på mosens nordøstlige enge, hvor to par ynglede i 2023. Også på græsningsarealerne sydøst for Nybølle Å, der nu er under tilgroning med tjørn, gøres observationer af arten. Op til 13 rastende fugle, inklusive unger, kunne ses i området i august 2023. Rødrygget tornskade er omfattet af Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

Rødrygget tornskade – to par ynglede i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

Nattergal

Bestand i 2023: 12-15 ynglepar.

Nattergalen er i tilbagegang i Danmark og rødlistet som "Sårbar", men bestanden i Porsemosen er fortsat høj sammenlignet med andre lokaliteter rundt om i landet. I 2023 ynglede hele 12-15 par, hvilket er nogenlunde på niveau med tidligere år. Bestanden er bedømt ud fra antallet af syngende hanner langs med Nybølle Å, de store tørvegrave og mosens randområder.

Bynkefugl

Bestand 2023: 1-2 par

Arten raster årligt i Porsemosen, og i 2023 med op til ni fugle i begyndelsen af maj. Desuden sås enkelte fugle i det meste af maj på engene nord for Nybølle Å, herunder også en syngende han. Bestanden i 2023 vurderes til at udgøre et til to par, der yngede på engarealerne mod øst henholdsvis nord og syd for Nybølle Å.

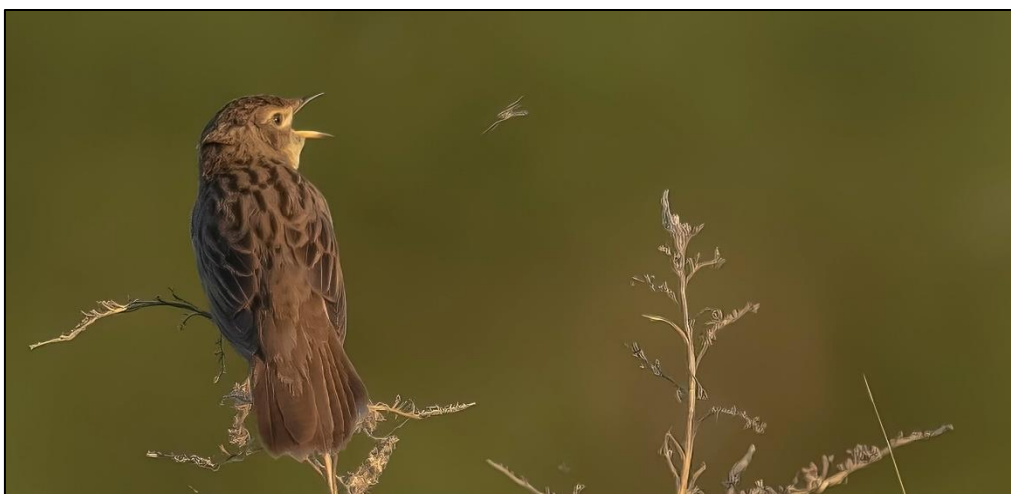

Bynkefugl – yngede i Porsemosen med 1-2 par i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

Græshoppesanger

Bestand i 2023: 3 ynglepar.

Bestanden er vurderet på baggrund af registreringer af syngende fugle på de tilgroede engarealer i områdets sydøstlige del samt engene nord for Nybølle Å. Det skal dog bemærkes, at ikke alle syngende hanner nødvendigvis yngler. Bestanden af denne forholdsvis fåtallige danske ynglefugl har alle årene været lille og har aldrig oversteget 5 ynglepar.

Græshoppesanger - tre par yngede i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

Sivsanger

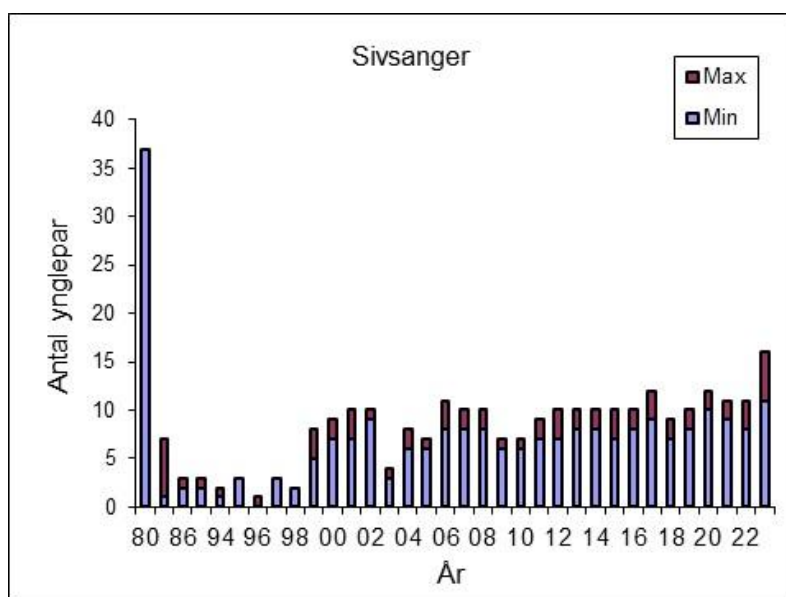
Bestand i 2023: 11-16 ynglepar.

Arten var tidligere en overordentlig almindelig ynglefugl i Porsemosen, men gik markant tilbage indtil ca. midt i halvfemserne - en udvikling der også blev set på landsplan. Den langsigtede tilbagegang i sivsangerbestanden var et internationalt kendt fænomen, der har været tillagt tørke i Sahel-området i Afrika, hvor arten overvintrer.

Efter at være stærkt reduceret i antal i Danmark gennem en lang årrække gik arten fra midten af 1990'erne frem igen, hvilket også sås i Porsemosen (Figur 3). Sammenlignet med de fleste andre lokaliteter af tilsvarende størrelse er bestanden i Porsemosen høj. De anførte ynglepar er (i lighed med tidligere år) baseret på antallet af syngende hanner, hvilket i nogle tilfælde kan føre til en overvurdering af bestanden. Flest fugle hørtes langs Nybølle Å.

Sivsanger – yngler ved Nybølle Å i Porsemosen. Foto Steen Højmark-Jensen.

Figur 3: Bestandsudvikling for sivsanger i Porsemosen.

Kærsanger

Bestand i 2023: 5-7 ynglepar.

Arten er tilknyttet høj urtevegetation, bl.a. brændenælder og bynke m.m., primært i mosens randområder. Bestanden er vurderet ud fra antallet af syngende hanner. Dette kan som nævnt føre til en overvurdering af bestanden, idet ikke alle syngende hanner nødvendigvis er ynglefugle, men samme metodik ligger til grund for tallene i resten af perioden. Bestanden i 2023 er på niveau med de fleste tidligere år.

Rørsanger

Bestand i 2023: 10-15 ynglepar.

Arten er en af mosens karakterfugle. Bestanden er tæt, vanskelig at optælle og er bedømt ud fra antallet af syngende hanner. Som nævnt er ikke alle syngende hanner nødvendigvis ynglefugle, men samme metodik må formodes at ligge til grund for alle tallene i perioden.

Pungmejse

Bestand 2023: 0-1 "ynnglepar".

Pungmejsen yngede i Porsemosen for første gang i 1964, hvor arten indvandrede til Danmark. Den har været registreret årligt siden 1981 og skulle også have ynglet i 1966-1968 og 1970 (Jensen & Petersen 1976). På grund af artens udviklede ynglebologi opgøres antallet af "par" ved at eftersøge ynglereder, dvs. reder, der er påført indgangsrør. Sådanne reder er ikke fundet siden 2015, og arten har derfor ikke med sikkerhed ynglet i mosen de seneste otte år.

Dansk Ornitologisk Forenings Atlasprojekt 2014-2017 viser, at pungmejsen er tæt på at forsvinde som ynglefugl herhjemme (Vikstrøm & Moshøj 2020). I hele Atlasperioden er der kun registreret sikre ynglefund i 9 kvadrater (5 x 5 km), inklusive kvadratet med Porsemosen (Vikstrøm & Moshøj 2020). På grund af artens markante tilbagegang herhjemme, er den opført som CR = "Kritisk Truet" på den danske rødliste (DCE 2019).

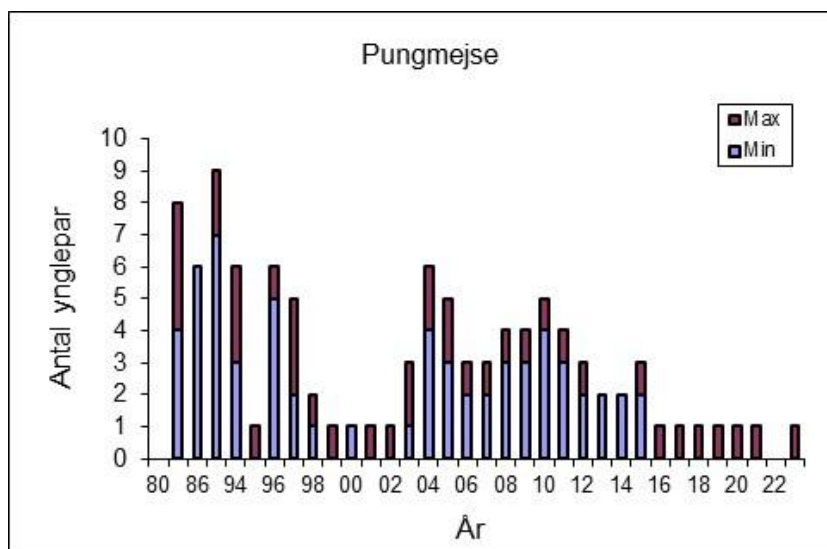
I 2019 blev gjort blot én observation af en kaldende fugl medio april, og i 2020 blev arten registreret syv forskellige dage i maj, dog uden at yngel blev konstateret. Desuden blev redebyggende pungmejser dette år observeret ved Tueholms Sø og i Vallensbæk Mose i Vallensbæk Kommune i 2020 (DOF-basen 2023). Fra 2021 foreligger kun en enkelt observation af en kaldende og fouragerende fugl ved Nybølle Å den 28. april, og i 2022 blev arten slet ikke observeret i området.

I 2023 var pungmejsen igen tilbage som mulig ynglefugl i Porsemosen, idet der centralt i mosen ved Nybølle Å blev gjort en række iagttagelser af 1-2 fugle i perioden 1. til 11. maj, herunder også en syngende han.

Porsemosen var, sammen med Uterslev Mose og Nørremose ved Arresø den eneste sjællandske lokalitet, hvor der blev gjort adskillige observationer af arten i 2023, og udover Porsemosen er kun observeret fugle med mulig yngleadfærd på fire lokaliteter herhjemme i 2023 (DOF-basen (2023)).

Pungmejse i Porsemosen den 2. maj 2023. Fotos: Lars Andersen.

Figur 4: Bestandsudvikling for pungmejse i Porsemosen. Efter slet ikke at være set i 2022, ynglede arten muligvis igen i 2023.

Rørspurv

Bestand 2023: 10-15 ynglepar.

Rørspurv er en af mosens karakterarter. Bestanden er ikke systematisk talt op, men bedømt ud fra antallet af syngende hanner vurderes den at tælle mindst 10-15 par, hvilket er samme niveau som de foregående ca. 10 år.

3.7 Andre ynglefugle 2023

Foruden de allerede nævnte arter, ynglede der i 2023 en række andre fuglearter i og omkring Porsemosen, der ikke er optalt.

Tilknyttet mosens opvækst af især birk, pil og el yngler følgende mere eller mindre udprægede **skov- og kratfugle**: skovsneppe, spurvehøg, ringdue, gøg, stor flagspætte, gærdesmutte, jernspurv, rødhals, rødstjert solsort, sjagger, sangdrossel, gærdesanger, tornsanger, havesanger, munk, gransanger, løvsanger, skovsanger, gulbug, halemejse, sortmejse, blåmejse, musvit, sumpmejse, skovskade, husskade, skovspurv, bogfinke, grønirisk, stillits, tornirisk, kernebider og dompap.

I det tilstødende agerland yngler fasan, råge, sanglærke, landsvale, bysvale, allike, gråkrage, hvid vipstjert, stær og gulspurv. Siden 2014 har der desuden ynglet mindst et par ravne i området ved Kroppedal og andre steder i Vestskoven, og arten ses nu hyppigt i området omkring Porsemosen, således også i 2023, hvor der meget regelmæssig i hele ynglesæsonen sås 1-2 røde glenter i Porsemosens nærmeste omgivelser. Arten ynglede i 2023 i Vestskoven.

Rød glente – ynglede i Vestskoven i 2023, og 1-2 fugle sås i Porsemosen sæsonen igennem. Foto Steen Højmark-Jensen.

3.8 Bemærkelsesværdige observationer i 2023

Desuden er i 2023, per 25. oktober gjort en række observationer af ikke-ynglende fugle, herunder (dag med maks-tal, hvis arten er set på flere dage) (Tabel 6). Fra denne liste kan især fremhæves lille flagspætte, sort glente, savisanger og mosehornugle, der alle er fåtallige ynglefugle og/eller trækgæster herhjemme samt kortnæbbet gås og sortstrubet bynkefugl, er fåtallige på Sjælland.

I 2023 sås desuden i april måned to spidsænder på de våde enge nordøst for Nybølle Å (han og hun). Arten er ellers en sjælden gæst i Porsemosen, hvor den kun tidligere er registreret i 1966 og 1993.

Tabel 6: Oversigt over bemærkelsesværdige observationer i 2023.

Art	Antal	Dato	Art	Antal	Dato
Bramgås	100	10-05-2023	Duehøg	1	02-05-2023
Kortnæbbet gås	2	11-01-2023	Havørn	2	03-05-2023
Blisgås	72	06-03-2023	Rød glente	3	26-03-2023
Skeand	1	08-04-2023	Sort glente	1	09-05-2023
Pibeand	1	26-03-2023	Musvåge	7	01-05-2023
Spidsand	2	08-04-2023	Mosehornugle	1	01-05-2023
Krikand	40	01-05-2023	Natugle	2	04-05-2023
Agerhøne	3	08-05-2023	Lille flagspætte	1	16-04-2023
Trane	35	05-04-2023	Stor flagspætte	3	07-04-2023
Sølvhejre	1	03-04-2023	Tårnfalk	2	01-05-2023
Skarv	66	04-04-2023	Lærkefalk	1	07-05-2023
Småspove	1	10-05-2023	Stor tornskade	1	24-10-2023
Storspove	2	12-08-2023	Skovskade	5	03-05-2023
Skovsneppe	2	30-05-2023	Savisanger	1	30-04-2023
Svaleklire	5	09-04-2023	Skovsanger	2	03-05-2023
Tinksmed	5	02-05-2023	Grå fluesnapper	1	30-05-2023
Fjordterne	2	01-07-2023	Broget fluesnapper	3	05-05-2023
Fiskeørn	1	31-08-2023	Sortstrubet bynkefugl	2	24-03-2023
Hvepsevåge	1	14-08-2023	Sjagger	270	09-01-2023
Rørhøg	6	31-03-2023	Gul vipstjert	1	01-05-2023
Blå kærhøg	3	07-10-2023	Bjergvipstjert	1	07-10-2023
Spurvehøg	3	24-04-2023			

Savisanger i Porsemosen, den 8. maj 2023. Foto Jan Speiermann.

Fiskeørn – kunne ses fouragerende i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark Jensen.

Havørn – her en gammel fugl - ses nu ofte i Porsemosen. Foto Steen Højmark Jensen.

Spidsænder i Porsemosen, den 4. april 2023.

Tårnfalk – yngler i nærområdet og ses ofte i Porsemosen. Foto Steen Højmark-Jensen.

Sortstrubet bynkefugl – sås i Porsemosen i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

Gulspurv – ynglefugl i områdets krat og levende hegn i 2023. Foto Steen Højmark-Jensen.

4. Konklusioner 2023

- Porsemosen er trods sine blot 100 hektar en vigtig fuglelokalitet, og der er næppe andre lokaliteter på den københavnske Vestegn, der huser en tilsvarende varieret fuglefauna.
- Foruden den særdeles varierede småfuglefauna skal fremhæves ynglebestandene af rørdrum, rørhøg, sivsanger, et særdeles højt antal ynglende vandrikser og en meget tæt bestand af bl.a. nattergal.
- En liste over rødlistede fuglearter i Porsemosen i 2023 er vist i Tabel 7, hvoraf det fremgår, at mindst 18 rødlistede arter ynglede i eller nær Porsemosen i 2023. Desuden skal nævnes, at rørdrum, rørhøg og rødrygget tornskade, der alle ynglede i 2023, står opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1. Desuden ynglede rød glente, der ligeledes står opført på fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1, i nærområdet i 2023.
- Porsemosen var den første lokalitet, hvor pungmejse for alvor etablerede sig herhjemme, da den indvandrede som ynglefugl i Danmark i 1964. Arten er nu tæt på at forsvinde som dansk ynglefugl, blev ikke registreret i 2022, men blev set igen i 2023 under omstændigheder, der ikke udelukker yngel.

Tabel 7: Rødlistede ynglefuglearter i Porsemosen 2023 (DCE 2019). Rødliste kategorier: NT="Næsten Truet", VU="Sårbar". Desuden er anført bestandsstørrelsen i 2023, idet "+" = ynglende, antal ukendt. *Vestskoven.

Art	Bestand i 2023 (par)	Kategori
Taffeland	0-1	VU
Troldand	0-1	NT
Gøg	4-5	NT
Rørhøne	1-2	VU
Blishøne	7-10	VU
Rørdrum	2	VU
Vibe	2-3	VU
Spurvehøg	+	VU
Rød glente*	1	VU
Pungmejse	0-1	CR
Sanglærke	+	NT
Rørsanger	10-15	NT
Løvsanger	+	VU
Stær	+	VU
Nattergal	12-15	VU
Grønirisk	+	NT
Gulspurv	+	VU
Rørspurv	10-15	NT

- De væsentligste vandfugleforekomster findes syd for Nybølle Å. Her findes de fleste og de største vandarealer. Arter som vibe, nattergal, bynkefugl, rødrygget tornskade, sivsanger og græshoppesanger har derimod vigtige levesteder nord for åen.
- Eventuel fremtidig pleje bør, som skitseret i fredningskendelsen, baseres på en plejeplan, der beskriver overordnede ønsker, målsætninger og plejemetoder for hele mosen under ét. Allerede nu fælder nogle lodsejere træer og buske rundt omkring i mosen, mens andre planter træer og buske som led i vildtplejen.
- Både nord og syd for Nybølle Å har nogle arealer med tiden fået karakter af haveanlæg med stier, broer, udsået græs og bygninger, hvilket påvirker livsbetingelserne for det fugleliv, der lå til grund for Porsemosedefredningen.
- De græsningsarealer, der blev etableret i 2013, har i en årrække afhjulpet behovet for græsning men har i de seneste år været under tilgroning med tjørn, der indvandrer til arealet. Der er derfor behov for en rydning og/eller et øget græsningstryk, hvis arealet skal bevare sin værdi for vibe og andre arter tilknyttet lav vegetation. Der kan derudover på udvalgte arealer foretages en rydning af uønsket vegetation, efterfølgende etablering af græsning og evt. en hævnning af vandstanden.
- Ved eventuelle vegetationsrydninger bør der tages hensyn til den naturskovslignende "sumpskov", som dele af pilekrattet, særligt mod sydvest, har udviklet sig til.
- Hvis der ryddes pilekrat for at fremme den lysåbne natur, skal følges op med vedvarende pleje, da genopvækst med lav naturværdi ellers vil erstatte det pilekrat, der i dag er levested for mange arter af fugle, insekter m.m.
- Der bør løbende holdes øje med forekomsten af invasive arter, herunder sildeg og canadisk gyldenris samt kæmpe-bjørneklo og japansk pileurt, der alle forekommer eller har forekommet i Porsemosen.

Porsemosens pilekrat har mange steder fået karakter af urørt skov, der fungerer som levested for mange arter af småfugle, insekter m.m. Maj 2023.

5. Referencer

Arter.dk 2023. Dataudtræk per 20. oktober 2023.

DCE 2019. den danske Rødliste 2019: <https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/>

DOF-basen 2023: Dataudtræk fra dofbasen.dk per. 16. november 2023.

Dybbro, T. & H. Boeg 1982: Fuglelokaliteter i Københavns Amt. – Dansk Ornitologisk Forening.

Egedal og Høje-Taastrup og Egedal Kommuner 2007-2022: Ynglende fugle i Porsemosen. Årsrapporter fra Orbicon A/S og WSP til Egedal og Høje-Taastrup Kommuner.

Ferdinand, L. K. Fog & K. Pilegård 1968. En naturhistorisk undersøgelse af søer og moser i Københavns vestegn. Meddelelser om danske naturlokaliteter, nr. 1. - Natur og Ungdom.

Ferdinand, L. 1971. Større danske fuglelokaliteter, 1. del. - Dansk Ornitologisk Forening.

Haagensen, A. & J. Woolhead 1987. Ynglefugle i Porsemosen 1986. - Hovedstadsrådet.

Jensen, L.G. & B.S. Petersen 1976. Porsemosen - en sjællandsk fuglelokalitet. - Danske Fugle 4: 205-221.

Vikstrøm, T. & Moshøj, C.M.M. (red.) (2020): FUGLEATLAS – De danske ynglefugles udbredelse. Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark & Lindhardt og Ringhof.

Bilag 1: Observationer i Porsemosen i 2023 til og med 16. november (DOF-basen 2023), inkl. kommunale tællinger. Tallene er maks-tal, dvs. det højeste antal fugle set i perioden.

Nr	Art	Maks-tal	Nr	Art	Maks-tal
1	Knopsvane	2	60	Allike	35
2	Bramgås	100	61	Råge	5
3	Kortnæbbet gås	2	62	Ravn	2
4	Grågås	68	63	Gråkrage	125
5	Blisgås	72	64	Sortmejse	2
6	Taffeland	2	65	Sumpmejse	6
7	Troldand	8	66	Blåmejse	5
8	Skeand	1	67	Musvit	11
9	Pibeand	1	68	Pungmejse	2
10	Gråand	23	69	Sanglærke	17
11	Spidsand	2	70	Savisanger	2
12	Krikand	40	71	Græshoppesanger	3
13	Fasan	5	72	Sivsanger	16
14	Agerhøne	3	73	Kærsanger	5
15	Lille lappedykker	2	74	Rørsanger	5
16	Gråstrubet lappedykker	3	75	Bysvale	1
17	Ringdue	30	76	Landsvale	20
18	Tyrkerdue	2	77	Skovsanger	2
19	Mursejler	75	78	Løvsanger	27
20	Gøg	9	79	Gransanger	17
21	Vandrikse	9	80	Halemejse	10
22	Rørhøne	5	81	Munk	7
23	Blishøne	13	82	Havesanger	8
24	Trane	35	83	Gærdesanger	14
25	Rørdrum	2	84	Tornsanger	18
26	Fiskehejre	3	85	Fuglekonge	3
27	Sølvhejre	1	86	Træløber	1
28	Skarv	66	87	Spætmejse	2
29	Vibe	8	88	Gærdesmutte	6
30	Småspove	1	89	Stær	70
31	Storspove	2	90	Grå fluesnapper	1
32	Skovsneppe	2	91	Rødhals	3
33	Dobbeltbekkasin	10	92	Nattergal	12
34	Svaleklire	5	93	Broget fluesnapper	3
35	Tinksmed	5	94	Rødstjert	4
36	Hættemåge	10	95	Bynkefugl	9
37	Stormmåge	25	96	Sortstrubet bynkefugl	2
38	Sølvmåge	6	97	Stenpikker	2
39	Fjordterne	2	98	Sangdrossel	12
40	Fiskeørn	1	99	Vindrossel	15
41	Hvepsevåge	1	100	Solsort	10
42	Rørhøg	6	101	Sjagger	500
43	Blå kærhøg	3	102	Jernspurv	7
44	Spurvehøg	3	103	Engpiber	5
45	Duehøg	1	104	Gul vipstjert	1
46	Havørn	2	105	Bjergvipstjert	1
47	Rød glente	3	106	Hvid vipstjert	3
48	Sort glente	1	107	Bogfinke	5
49	Musvåge	7	108	Kvækerfinke	1
50	Mosehornugle	1	109	Kernebider	3
51	Natugle	2	110	Dompap	5
52	Lille flagspætte	1	111	Grønirisk	6
53	Stor flagspætte	3	112	Tornirisk	12
54	Tårnfalk	2	113	Lille gråsisken	1
55	Lærkefalk	1	114	Stillits	10
56	Rødrygget tornskade	13	115	Grønsisken	5
57	Stor tornskade	1	116	Gulspurv	35
58	Skovskade	5	117	Rørspurv	13
59	Husskade	6			

Bilag 2:

Ynglefugle i Porsemosen 2023

KS: Knopsvane (2 par);

GG: Grågås (15-20 par);

TFA: Taffeland (0-1 par)

TA: Troldand (0-1 par)

LL: Lille lappedykker (1 par)

GL: Gråstrubet lappedykker (2 par);

VR: Vandrikse (7-9 par).

GRH: Rørhøne (1-2 par)

BH: Blishøne (7-10 par);

RD: Rørdrum (2 par);

VI: Vibe: (2-3 par);

DB: Dobbeltbekkasin (0-1 par);

RH: Rørhøg (2 par);

MV: Musvåge (2 par);

RT: Rødrygget tornskade (2 par);

PM: Pungmejse (0-1 par)

GS: Græshoppesanger (3 par);

SS: Sivsanger: (11-16 par);

BF: Bynkefugl (1-2 par).

Parenteser på kortet = mulige yng-lepar.

Små prikker = 1 par

BILAG 3: Oversigt over udvalgte ynglefuglearter (antal par) i Porsemosen 1960-2006. Kilder: 1960-69: Ferdinand et al. (1968), 1970-74: Ferdinand (1971), 1978-80: Jensen & Petersen (1976), 1981-85: Dybbro & Boeg (1982), 1986: Haagensen & Woolhead (1987), 1994: Projekt Fuglenes Danmark, 1993 og 1995-2006: Københavns Amt.

	1960-69	1970-74	1978-80	1981-85	1986	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Toppet lappedykker	0	0	1	+	0	2	1	1-2	0	0	0-1	1	1	2	1	1	1	1	1
Lille lappedykker	Min.3	0	1-2	0-2	6-13	6-7	2-3	2-4	0	0	1-2	0	1	2-3	1	2	0-1	0	1
Grstr. lappedykker	1-3	2-3	4-5	1-3	6-8	3-4	2-3	3-5	4-6	4-5	3-5	4	5-7	3-4	0-2	3-5	3-4	2-3	2-3
Rørdrum																			
Knopsvane	5-6	1-2	2	+	1-2	2		1	1	1	1	0-1	0-1	1	1	1	1	1	1
Grååas	0-3	1-4	3-5	+	4-5	4-5	3-6	5-6	4-5	3-5	Min.1	1-5	min. 2	6-8	5-8	7-9	7-9	11-13	7-10
Gravand	1-2	0	0	+	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråand	10-20	ca. 5	11	+	ca.7	Ca.10	8-10	7-9	7-9	10-15	10-15	11-15	15-20	15-20	13-20	15-20	15-20	18-20	15-20
Atlingand	1-2	1-2	0-1	0	0	0-1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skeand	2-4	0	0-1	0	1	0		0	0	0	0-1	0	0	0	0	0	0	0	0
Taffeland	1-2	?	0-2	0-1	0	1-2		0	0	0	0-1	0-1	0-3	0-1	0-1	0-1	0-1	0	0
Troldand	0	0	2-3	+	0	1	1	1-2	0	0-1	0-2	0	0-3	0-3	0-2	0-1	0-1	0-1	0
Rørhø	0-1	0		0-1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Musvåge																			
Vandrikse	15-20	15	14	7-18	14-27	7-10	10	5-8	6-8	7-9	8-12	9-11	11-14	14-17	19-22	8-12	10-12	10-13	10-12
Plettet rørvaatel	0-1	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rørhøne	min.10	10-15	7	18	7-25	7-8		11-14	8-10	5-6	12-15	8-10	10-12	8-10	14-17	10-13	8-10	6-8	8-10
Blishøne	min.10	20-25	20	+	25-30	15-17	10-14	8-11	10-15	10-15	10-15	11-15	15-20	21-24	20-24	16-20	15-20	18-20	16-21
Vibe	min.2	ca.20	2-5	+	5-6	0	1-2	1	1-2	2-3	2-3	2-3	2-3	0-1	1-2	2-3	2-3	1	1
Dobbeltbekkasin	4-6	15-20	8-10	+	min.1	0-1	1	1-2	0-1	1-2	1-2	2	2	0-1	1	0	1	1	0
Rødben	3-4	"ustadio"	1	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sortterne	Ca.10	0		0-1	0-1	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enøiber	+	?	5-8		0	2-3	1-2	?	1-2	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Gul vipstiert	+	3			0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rødryg. tornskade															1	0	0	0-1	0
Nattergal	min.10	60-80	25	+	24-47	>20	25-35	Ca.40	>20	>20	>20	15-20	20-25	20-25	20-25	25-30	30-40	35-40	30-35
Bynkefugl		"ret alm."		1-2	2-3	0		1-2	0-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Græshoppesanger		?	4	1-4	3	3-4	2-3	5	1	3-4	3-5	5	1	2-3	3	5	2-3	2	2
Savisanger		0-2		0-3	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sivsanger	+	"m. alm."	37	1-7	2-3	2-3	1-2	3	0-1	Max 3	Max 2	5-8	7-9	7-10	9-10	3-4	6-8	6-7	8-11
Kærsanger		"alm."	3	5	10	4-5	2-5	Ca.5	10-15	5-10	10-15	ca.19	15-17	17-21	11-14	10-15	10-15	12-15	10-15
Rørsanger	+	"alm."	18	+	ca.200	20-30		Ca.30	>30	>30	>30	>30	>30	>30	>25	>25	>25	>25	30-40
Punameise	1	?		4-8	6	7-9	3-6	0-1	5-6	2-5	1-2	0-1	1	0-1	0-1	1-3	4-6	3-5	2-3
Skæameise					0	0	0	0	0	0	0	0	0-1	0	0	0-1	0-1	0	0
Rørspurv	+	"m. alm."		+	40-60	>25	30	>25	>25	>25	>25	>25	>30	>30	>25	>25	>25	>25	> 25